
„Egy bukott költő, akit elraktak könyvjelzőnek...”

[1]

Az egyik első összpróba után ülök le Czéh Dániellel az elcsöndesült színházban. A hosszú próba ellenére frissen, jókedvűen válaszol kérdéseimre, visszagondolva a kezdetekre és elemezve új szerepét, Janus Pannoniust.

Egy korábbi, 2011-es nyilatkozatod szerint nem szeretted magad színésznek mondani...

Azért lettem bábos! – mondja nevetve.

Ez nem ilyen egyszerű, gyakorlatilag nem „csupán” színész vagy. Te vagy dr. Majdnem bohócdoktor, a Bóbita Bábszínház társulati tagja, bábszínész minőségben, de a Pécsi Nemzeti Színházban is munkálkodtál rendezőasszisztensként és most épp a JESZ-produkcióban „főszerepelsz”.

Ez érdekes összefoglalás, köszönöm. A JESZ után 2013 tavaszán a Kis háleányba hívtak meg a Bóbitába, ketten játszottuk Bogárdi Alízzal, Veres Andris rendezésében. Utána hívogatott Sramó Gábor újabb szerepekre, addig, amíg 2014 januárjától végülis leszerződtetett. Végülis, ahogy belegondolok, 2012 óta vált számomra nyilvánvalóvá, hogy ez a pálya lesz, megélek majd belőle.

2011-ben, egyetemistaként még nem végezve, egyetemi színházasként, amikor ott lebeg az ember fölött Demoklész kardja, hogy akkor most lesz színházi jövő vagy nem lesz, vagy elmegyek polgári pályára, vagy nem, az ember nem nagyon szívesen nyilatkozza azt magáról, hogy színész, mert nem lehet ezt tudni. Ebben egy óriási bizonytalanság van, azaz volt.

A JESZ-ben kezdtél, mondhatom így?!

Az volt, hogy 2005-ben idejöttem 20 évesek bizonytalanságával: amikor az ember nem tudja, hogy mi lesz, egy nagy homály és nagy köd az egész. Adott egy filozófia-magyar szak, ahol szeretek olvasgatni, rendben van, de azért nem annyira érzem a magaménak, közben elkezdek, 2005-ben tréningezni a Katona Imrével. Ezt már megelőzte középiskolás koromban egy jópár színházaskénti tábor, versmondás. Belenyaltam a lecsóba, és ízlett. Aztán elmentem a JESZ-ben megnézni a *Madarak* c. előadást. Ott volt Katona Imre, aki érdeklődött, hogy mi van velem, hisz jártam annakidején hozzá workshopra, ajánlott is Tóth Andrásnak. Akkor kezdték a Majakovszkijt próbálni... Valami ilyesmi volt a sztori.

Aztán Te lettél az ügyeletes sztár a JESZ-ben... Ezt nem én fogalmazom így, egy akkori cikk. Hogy emlékszel vissza a JESZ-es éveidre?

Beletettem mindent a JESZ-es munkába, amit akartam, és megragadtam minden lehetőséget, amit a JESZ nyújtott, és egyébként nyújtott bőven; aztán egy színházi pálya lett belőle.

Ismertétek korábban egymást az előadás rendezőjével, Kocsis Gergellyel?

Amikor a *Hetvenkedő katonát* próbáltuk, akkor ismertük meg egymást, és a *Mirandolinában* dolgoztunk még anno együtt.

Hogy jött ez a szerep? Ki kínált meg vele?

2017 tavaszán peddzegette András (Tóth András Ernő a JESZ művészeti vezetője), hogy ez lesz...

Mi volt a legelső gondolatod?!

A legelső az volt, hogy lesz-e rá időm. Hálistennek el vagyok látva melóval. Persze az is benne volt, hogy a nyár az egy kicsit lukasabb, miért is ne dolgoznék egy jót?! Aztán május végén, június elején jött a konkrét felkérés, már megvolt nagyjából a szereposztás, a fő csapásirány is látszódott. Erre azonnal rávágtam, hogy igen, de persze át kellett gondolnom, mert az évad mindig sűrű, és a hivatkozás mindig az, hogy na, majd a nyáron családozunk. De itt volt helyben, látszott a szövegkönyvből, hogy 2-3 fős jeleneteket nem kell 8-10 órát próbálni, lehet praktikusán dolgozni, a rendező is ismeri a helyi állapotokat és a viszonyokat. Könnyű volt a Gergővel dolgozni. Egy jó értelemben kényelmes próbaidőszakon vagyunk túl. Ennyit még szeret is dolgozni az ember nyáron-

Mikor jött szembe az a dolog, hogy ez most tényleg az a figura, a Janus Pannonius. Vagy egyáltalán nem foglalkoztál ezzel? Érezted annak a súlyát, hogy ez egy kiemelt projekt a színházi műsorban?

Nagyon is érdekelt ez a figura: egy bukott költő, akit elraktak könyvjelzőnek. Egyébként meg igen, be-beakadt ez a fejembe a próbaidőszakban, hogy ő a 650 éves egyetem eredeti névadója. Túlzott pátosszal azért nem viszonyulok a dologhoz, de elgondolkodom rajta, úgy ízelem ezt a kérdést. A szerep, mint olyan, közel áll hozzám: választás előtt álló figura aki, nevezzük hibának, hibázott egyet, hozott egy rossz döntést Mátyás királlyal szemben, és most ott áll, hogy Itália vagy Buda... Ezt a helyzetet tudom magamra vonatkoztatni: az egyetemen a magyar-filozófia szak és a színház közötti lavírozás, latolgatás zajlott folyamatosan, amíg JESZ-es voltam. Hú, vajon mi lesz, várok valami csodát, várok valami jelre – ez bennem is megvan, meg volt, ismerem ezt az érzést. Ja, és igen, még a szerepelvállaláshoz is kapcsolódik, hogy nagyon tetszett elsőre a szöveg, úgyhogy akkor, amikor elolvastam, tényleg azt mondtam, hogy na, oké, ez jöhet! Tetszett benne, ahogyan a Janus életében ott volt ez a klasszikus görög-latin és a pannóniai kettősség, ez a szövegben is benne van, mind nyelvileg-stilisztikailag. Az már más kérdés, hogy ami olvasva nagyon tetszett, azt a játékban már sokat kellett gyúrni. Egész más olvasni és egész más játszani.

Egészen érdekes és vicces, ahogy Keresztesi megrajzolja a történetet. A humora és a stílusa is anakronisztikus...

Azt nem tudhatjuk, hogy valójában, mi volt... Ez a mi, 21. századi olvasatunk, nyilván irodalomtudományi iskolák vitatkoznak arról, hogy hogyan olvassuk helyesen az adott szerzőket. Nem akarom magamat sehova sem besorolni, de valahogy mindig azt gondolom, hogy az a fontos, ami a két lap között van. Mi óhatatlanul a 650 vagy 800 évvel ezelőtti állapotokat csak visszaolvasni tudjuk. Nem tudjuk, hogy milyen volt Janus és Mátyás viszonya, nem tudjuk, hogy Janus hogyan fázott Medvevár alatt. A szövegeiből és azokból a történelmi tényekből, amik a rendelkezésünkre állnak, következtethetünk valamire. Szerintem, ez a dráma arról szól, mi most hogyan olvassuk Janust, nekünk most mit tanít Janusnak ez a végállapota. Ha nem ezt tennénk, akkor hazudnánk, akkor föltennénk patetikus polcokra az egészet, és akkor csak egy díszelőadás lenne egy rosszfajta poros konzervatívizmussal.

Nem gondolod, hogy az ősbemutató VIP vendégei, köztük az egyházmegye tagjai meghökkennek majd a darabon, az előadáson?

Nem, abszolút nem. A papokat, püspököket alapvetően tanult, művelt, olvasott embereknek tartom, akik ráadásul, az én tapasztalatom szerint, igenis képesek az öniróniára, és nem hiszem, hogy egy konzervatív előadásra számítanak...

További tervek?

A bőbitás évad indul. Egyébként lesz egy másik Keresztesi-darab, egy karácsonyi történet, Az *elveszett szaloncukor* címmel.

Mennyire látsz, tervezel előre?

Látok egy évadot, a következő két évben befejezem Marosvásárhelyen a bábszínész képzést, egyetemi diplomát szerezve. Terveim szerint maradok a Bőbitában hosszabb távon. Van egy ilyen szakrális világszemléletem, hogy szeretem úgy nézni a dolgokat, hogy van mögötte valami más, metafizikailag. A bábszínház nekem hozza ezt a misztikumot, ami a maszk, ami a báb, ami kicsit a nem emberi, más minőség, mint az emberi; én mint ember alárendelem magam ennek, mint ahogy például a görögöknél az ember alárendelte magát az isteni játékoknak. Számomra gyakorló meditáció jellege is van a bábszínháznak. Mindig úgy tekintettem a bábszínházra, még amikor JESZ-es voltam és láttam bábelőadásokat, hogy húúú, na ez valami varázslat. Ha belegondolsz, a JESZ-es munkáim is erre tendáltak: a *Holdbéli csónakosban* is Vitéz Lászlóként bábos munkám volt. Plusz a bohóc-minőség is a kettő között van: valami olyan minőség, ami a színház és a báb között van – technikailag és lélektanilag is. Eleve a bohóc egy határfigura: a bolond, a megtúrt, egy szimbolikus figura, egy hasonló misztikum, mint a báb.

JESZ legközelebb?

Ha hívnak és ráérek, örömmel jövök!

Kérdezett: Rátkai Andrea

Fotó: Simara László

Forrás webcím:https://jesz.pte.hu/egy_bukott_kolto_akit_elraktak_konyvjelzonek

Hivatkozások

[1] https://jesz.pte.hu/sites/jesz.pte.hu/files/styles/large/public/magyaraz_janus.jpg?itok=6lHI_QxL

